

Загальносоціальний рівень профілактики включає діяльність держави і громадськості, їх інститутів, спрямовану на вирішення протиріч, що виникають в галузях громадського життя, у сфері економіки, політики, соціальній і культурній сферах. Ця діяльність здійснюється різними державними органами (суб'єктами загально-соціального рівня профілактики). Ефективність профілактики на загальносоціальному рівні досягається тільки при цілеспрямованій політиці усієї держави. До суб'єктів цього рівня, відносяться загальнодержавні, регіональні, місцеві органи влади і управління, громадські формування, що не виконують безпосередні правоохоронні завдання.

Таким чином, основними напрямками загальної профілактики транспортних подій мають бути:

- розробка і реалізація довгострокових комплексних програм з попередження подій, що передбачає заходи соціально-правового, організаційно-технічного характеру;
- удосконалення законодавчих і нормативних актів, що регламентують кримінальну, адміністративну і дисциплінарну відповідальність за порушення правил безпеки руху і експлуатації транспорту, а також документів, що регулюють службове розслідування транспортних подій;
- постійне удосконалення практики розслідування і судового розгляду кримінальних справ з транспортних злочинів;
- удосконалення прокурорського нагляду за виконанням законів, що регламентують безпеку руху і експлуатацію транспорту;
- організаційні заходи з підвищення рівня професійної підготовки працівників транспорту.

ОСОБЛИВОСТІ ВВЕДЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Нещодавно в Україні було прийнято Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб", яким КК України доповнено новим розділом XIV-1 "Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб" [1]. На нашу думку, цей розділ виглядає як "чужорідний елемент" в системі КК. Точніше, він просто не здатний як юридичний інститут запрацювати повноцінно в існуючій системі кримінального законодавства.

Основа критики новели кримінального законодавства – протиріччя самої ідеї кримінальної відповідальності юридичних осіб принципу індивідуалізації покарання. Так, в законі не визначено чітко, хто саме вчиняє злочин і відповідає за його скоєння.

Суб'єктом злочину юридична особа на цей час не визнається (відповідні зміни до ст. 18 КК не передбачено), аналізу суб'єктивної сторони новим законом не вимагається. Тобто, навіть теоретично відсутні два елементи складу злочину і все ж передбачається кримінальна відповідальність для юридичних осіб (крім юридичних осіб публічного права, що фінансуються за кошти державного і місцевих бюджетів, та міжнародних організацій). Щоправда, в самому Законі щодо юридичних осіб не використовуються терміни ні "притягнення до кримінальної відповідальності", ні "покарання", а лише "застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру". Назвати, звичайно, можна по-різному, але якихось чітких критеріїв розмежування законодавцем кримінальної відповідальності фізичних осіб та юридичних у Законі не вказано.

Підставами для застосування таких "заходів" до юридичної

особи є вчинення її уповноваженою особою: 1) від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 209 (легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом), 306 (використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотиків), частиною першою і другою статті 368-3 (підкуп службової особи), частиною першою і другою статті 368-4 (підкуп особи, яка надає публічні послуги), статтями 369 (хабарництво), 369-2 (зловживання впливом) Кримінального кодексу; 2) від імені юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 258-258-5 (тероризм) Кримінального кодексу. Отже, у формулюванні нового закону вчинення фізичною особою (уповноваженою юридичної особи) злочину є підставою для несення відповідальності юридичною особою. І кого вважати суб'єктом злочину?

Сучасний стан розвитку малого і середнього бізнесу в Україні залишає бажати кращого. Введення в дію Закону від 23 травня 2013 р. може створити підґрунтя для корупційних зловживань недобросовісними працівниками правоохоронних органів. Врешті-решт саме вони будуть вирішувати, хто може стати "суб'єктом" злочину і який "захід кримінально-правового характеру" або покарання до нього повинно бути застосовано. Підприємницька ініціатива може різко знизитися.

Далеко не завжди всі учасники (засновники) юридичної особи достовірно знають про її діяльність, а при накладенні стягнення на юридичну особу негативні наслідки наступають для всіх її учасників. Тому, застосовуючи норми Закону, необхідно захистити права інших учасників товариства. Стягнення з юридичної особи фактично утискатиме їхні права. Ці учасники можуть бути і не причетні до злочину, вчиненого посадовою особою (або під її тиском), якій належить контрольний пакет акцій (кваліфікована більшість голосів).

Визначення, що таке "захід кримінально-правового характеру" новий закон не містить. Законодавець пішов шляхом перерахування їхнього чіткого переліку. До того ж, серед "заходів кримінально-правового характеру" у ст. 96-6 нового закону передбачено і класичні покарання (штраф, конфіскація майна), і новий захід – ліквідацію юридичної особи [1]. Та один новий вид "заходів" не є достатнім для розмежування покарань і заходів кримінально-правового характеру.

Юристи-практики також критикують реформу і застерігають від можливих негативних наслідків. Зокрема, Голова Комітету з кримінального права та процесу Асоціації адвокатів України Агія Ахундова відгукнулася на новели кримінального законодавства таким чином: "...проблема потребує розробки концептуальної моделі механізму дії таких заходів, щоб їх практичне застосування не стало болісним випробуванням для нашої держави" [2].

Таким чином, питання кримінальної відповідальності юридичної особи є концептуальним і в той же час наріжним каменем доктрини кримінального права. Внесення до КК України розділу про кримінальну відповідальність юридичних осіб не відповідає сучасній вітчизняній науковій концепції. Нагадуємо, що у зв'язку з прийняттям нового КПК України виникла нагальна потреба у докорінній зміні кримінального законодавства (найголовніше – законодавче розділення злочинів і кримінальних проступків). Якщо в Україні відбудеться суттєва реформа кримінального законодавства і буде прийнято рішення про необхідність концептуальних змін доктрини кримінального права щодо кримінальної відповідальності юридичних осіб, таку реформу необхідно проводити шляхом прийняття нового Кримінального кодексу України у комплексі зі змінами в КПК України.

Література

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб [Електронний ресурс] : Закон України від 23 травня 2013 р. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/314-18>
2. Осмоловська О. Запровадження в Україні кримінальної відповідальності юридичних осіб є передчасним – експерти [Електронний ресурс] /О.Смоловська.–Режим доступу : http://www.ukrinform.ua/ukr/news/zaprovadzennya_v_ukraini_kriminalnoi_vidpovidalnosti_yuridichnih_osib_e_peredchasnim_eksperti_1821320,